

MAKÜ | #evdekal

www.mesutkoc.com

Medeni Hukuk

■ Kişilik Kavramı ve Kişilik Hakları

Kaynaklar: Medeni Hukuk –I Başlangıç Hükümleri, Süleyman Yılmaz, 2020, Seçkin Hukukun Temel Kavramları, Kemal Gözler, 2018, Ekin Basın Yayın.

Kişilik Kavramı ve Haklar

KİŞİ ve KİŞİLİK KAVRAMI

Kişi (şahıs) kavramı hukukun en önemli kavramlarından biridir. Adeta hukukun temel taşıdır, çünkü hukuk kişiler içindir. Hukukta kişi terimi, haklara ve borçlara sahip olabilen varlıkları ifade eder. Kişiler gerçek ve tüzel olarak ikiye ayrılır. Kişi olmanın bazı sonuçları vardır.

1. Kişiler irade açıklayabilir.
2. Kişiler, hukuki işlem yapabilirler.
3. Kişiler malvarlığına sahip olabilirler.
4. Kişiler hak ve borç altına girebilirler.
5. Kişiler sorumluluk sahibidirler.
6. Kişiler mahkemelerde davacı ve davalı olabilirler.

Kişilik, hukukça korunan kişiye bağlı değerlerin bütünüdür. Kişilik kavramının birbirinden farklı iki anlamı vardır. Dar anlamda kişilik, haklara ve borçlara sahip olabilmeye yeteneğini, yani hak ehliyetini ifade eder ki, bu kişi terimi ile aynı anlama gelir. Geniş anlamda kişilik terimi ise; sadece hak ehliyetini değil, bundan başka fiil ehliyeti (medeni hakları kullanma ehliyeti) ile kişisel durumları (şahsi halleri) ve kişilik haklarını da içerir.

Kişilik Kavramı ve Haklar

KİŞİ ve KİŞİLİK KAVRAMI

Kişisel durumlar (şahsi haller), bir kişiyi aile ve toplum içerisinde diğer kişilerden ayırmaya yarayan ve hukuk düzeninin kendilerine bir takım sonuçlar bağladığı özelliklerdir. Örneğin bir kimsenin; küçük, ergin (reşit) veya kısıtlı bulunması, evli, bekar, veya boşanmış olması birer kişisel durumdur.

Kişilik hakları, kişilerin maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğü ve varlıkları üzerinde sahip buldukları mutlak haklardandır. Örneğin bir kimsenin vücut bütünlüğü, sağlığı, ismi, şeref ve haysiyeti, resmi, hürriyetleri, sır çevresi, ekonomik ve fikri faaliyetleri üzerindeki hakları kişilik haklarını oluşturur.

Kişilik hakkı, hukuk düzeninin bir kişinin varlığı ve onu başkalarından ayırt eden her türlü varlık ve değeri kapsayan bir haktır. Kişilik haklarının özellikleri;

1. Mutlak bir haktır.
2. Şahıs varlığı hakkıdır.
3. Şahsa sıkı sıkıya bağlıdır. (Kanuni temsil istisna)
4. Devredilemezler.
5. Miras yoluyla intikal etmez.
6. Haktan feragat edilemez.
7. Zamanaşımına tabi değildir.

Kişi ve Kişilik Kavramı

KİŞİLİK HAKKI ve KONUSU

Kişilik hakkının konusu üç açıdan ele alınabilir. Bunlar; maddi bütünlük üzerindeki haklar, manevi bütünlük üzerindeki haklar ve ekonomik bütünlük üzerindeki haklardır.

a. Maddi Bütünlük Üzerindeki Haklar: Herkesin maddi (bedensel) bütünlüğü üzerinde kişilik hakkı vardır. Herkes, vücudunun, sağlığının ve hayatının her türlü haksız saldırılardan korunmasını (dokunulmaz) kalmasını talep edebilir. Yazılı rıza ile istisnaları olabilir.

b. Manevi Bütünlük Üzerindeki Haklar: Bir kimsenin manevi varlıkları, örneğin şeref ve haysiyeti, ismi, sırları, inançları bu hakların konusunu oluşturur. Herkes başkaları tarafından şeref ve haysiyetinin zedelenmemesini, sırlarının açıklanmamasını, özel mektuplarının okunmamasını, telefon görüşmelerinin dinlenmemesini, resminin izni olmadan afiş ve broşürlere konu olmasını isteme yetkisine sahiptir.

c. Ekonomik Bütünlük Üzerindeki Haklar: Kişilerin ekonomik bütünlüğüne ilişkin hakları ekonomik faaliyetleri üzerinedir. Bir kimse ekonomik hayata serbestçe katılma hakkına sahiptir.

Kişilik Kavramı ve Haklar

GERÇEK KİŞİLER

Gerçek kişiler insanlardır. Doğumla birlikte başlar. (Hakları daha önce başlar.)

Günümüzde hukuk düzenleri yazılı anlamda, ayırım gözetmeden bütün insanları birer kişi kabul etmektedir. Geçmiş dönemlerde zaman zaman böyle olmamış çeşitli ayrımlarla kişilik hakkı tanınmamıştır. Tutsaklar ve köleler kişi sayılmamıştır. Bunlar eşya gibi alınıp, satılmışlardır. Yine yakın dönemde ABD'de ten renginden dolayı insanlar kişilik haklarından mahrum kalmışlardır.

Türk hukukunda bütün insanlar kişi olarak kabul edilmektedir. Kişilik bakımından Medeni hukukta eşitlik ilkesi geçerlidir.

4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU

Madde 8: Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.

Madde 9: Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir.

Kişilik Kavramı ve Haklar

GERÇEK KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI VE SONLANMASI

Kişilik doğumla birlikte başlar. Diğer bir ifadeyle kişiliğin kazanılabilmesi için doğumun tamamlanmış olması ve çocuğun sağ doğmuş bulunması gerekir. TMK 28. maddeye göre, “Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümlle sona erer.” Çocuğun sağ doğmasından kasıt, ana rahminden tamamen ayrıldıktan sonra bir an bile olsa yaşaması demektir.

TMK madde 28 ikinci fıkra hükmüne göre, “Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder”. Bu hükümden anlaşıldığı üzere, çocuk sağ doğmak koşul ile doğumdan önceki zamanda hak ehliyetine sahip olmaktadır. Sağ doğmak kaydıyla ana karnındaki çocuk mirastan yararlanır. (TMK m. 582).

Kişilik Kavramı ve Haklar

GERÇEK KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI VE SONLANMASI

Gerçek kişiliğin sona ermesinin en doğal sebebi ölümdür. Kişi ölümle birlikte hak sahibi olma niteliğini kaybeder. Onun malvarlığı üzerindeki hakları mirasçılara geçer. Kişiliği sona erdiren diğer bir sebep, gaipliktir. Bir kimsenin ölüm tehlikesi içinde kaybolması veya kendisinden uzun süreden beri haber alınamaması halinde mahkemeden onun gaipliğine karar verilmesi istenebilir. Bu durumda kişilik mahkeme kararıyla sona erer. Mahkemeye başvuruda; ölüm tehlikesi içinde kaybolmada olayın üzerinden 1 yıl geçmiş, kişiden uzun süre haber alınamaması durumunda 5 yıl geçmiş olması gerekir.

4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU

Madde 30: Doğum ve ölüm, nüfus sicilindeki kayıtlarla ispat olunur. Nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa, gerçek durum her türlü kanıtla ispat edilebilir.

Madde 31: Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır.

Madde 32: Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir.

MAKÜ | #evdekal

Teşekkür Ederim.

Medeni Hukuk